

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	8 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 30 bani.			

Redacția și Administrația: Cernăuți, Str. Metgher 8.

Turmă fără păstor.

Popoarele ajung numai cu greu la acea maturitate politică care să deie tuturor acțiunilor reprezentanților lor timbrul voinței hotărâte a mulțimii și a năzuinței ei ne-strămutate spre o anumită țintă. Aceasta e rezultatul unei vieți constituționale și a unei culturi de sute de ani. Și încă și în cazul acesta omul nevoiaș, mai ales lucrătorul agricol, e un element politic puțin orientat și expus la atâtea influențe cari nu-l mână totdeauna acolo unde e interesul lui adevărat.

Lipsa acestei maturități politice e, desigur, o mare scădere pentru un popor, însă ea nu e atât de primejdioasă, dacă poporul are conducători conștiuiți de interesele lui și hotărâți să le apere și să le promoveze. Dacă însă la lipsa dintâiu se adaugă lipsa unor conducători devotați, capabili și desinteresati, sau dacă chiar aleșii poporului urmăresc scopuri contrare intereselor lui, atunci vai de acel biet neam la care conștiința de sine și de drepturile sale încă nu a fost trezită sau e abia la începutul dezvoltării.

Românii bucovineni, s'ar părea că sunt un popor foarte înaintat politicește, de oarece, deși puțini și încunjurați de atâtea neamuri străine, au toate semnele exterioare ale unei vieți politice superioare: partide, presă de partid, certe, intrigi etc.. Ba avem chiar țărani ce scriu articole de gazetă, atribuindu-li-se o competență extraordinară.

Dară privind lucrurile mai de aproape, aflăm că Românii din Bucovina nu numai că nu sunt maturi politicește, ci încă sunt lipsiți de acele elemente luminătoare cari să-i conducă la maturitatea politică. Aceste elemente ar fi să fie în primul rând partidele cari ar trebui, fiecare în felul său, să lucreze pentru binele neamului, pentru a se arăta unul mai vrednic decât celalalt. Însă această grijă nu prea preocupă partidele noastre. Ba, dacă se întâmplă ca unii să pornească o acțiune de apărare a intereselor românești, ceilalți o ridiculizează sau direct o combat și o discreditează. Astfel se creiază guvernului față de noi o poziție ușoară: dacă un partid reclamă anumite drepturi pentru Români, iar celalalt face opoziție, guvernul nu are decât să nu facă nimica, căci reprezentanții poporului se contrazic.

Iar publicul — tace. Aceasta nu înseamnă că el ar fi mulțămît. Fiecare în parte constată răul, îl critică, însă cu toții în comun nu întreprind nimica pentru o acțiune colectivă. Și ar fi atâtea lucruri de făcut: întâiu, ar trebui să se ceară politicianilor formularea și acceptarea unui punct de program în chestii naționale, pe cari nici un partid să nu-l poată nesocoti, fără a fi expus blâmei publice. Căci, proclamând numai utilitatea — „mămăligii“, și lăsând la o parte grija limbii, a școlii și bisericii, renunțăm la chiar ființa noastră de popor și propagăm o credință materialistă care depravează sufletele și sporește numărul șarlatanilor. Al doilea, atenția publicului românesc ar trebui să fie intenziv ocupată cu mersul acțiunilor naționale, pornite din orice parte ar fi, cum sunt de pildă școale particulare românești. Câți din cei ce au putința să sprijinească fondul școlar, nici n'au răspuns la apelul Societății pentru cultură, și câți din cei ce s'au olight la anumite contribuții, au uitat de aceasta! Dacă, cu toții, până și poporeni, luminați de conducătorii lor, am da obolul nostru, cât de modest, dar trimis regulat, am putea să susținem aceste școale, ba și chiar să sporim numărul lor, fără ca veniturile „Societății pentru cultură“ să se istovească aproape numai pentru aceste scopuri. În fine, pe lângă multe altele, oare n'ar fi de datoria publicului, să-i ceară răfuială unui om care, ca deputat român, pledează cu nerușinare cauza unui popor care ne-a invadat țara: ca un nor de lăcuste?

Va spune oricine: ne lipsește organizarea, ne lipsește șeful care să ne conducă! Suntem o turmă fără păstor. E drept. Însă organizarea nu trebuie să vie numai decât dela un șef, și șeful nu trebuie să fie cum a fost pe vremuri d. Iancu Flondor, care, plătia zeci de mii de coroane pentru gazetă și alte zeci de mii pentru unele persoane politice, de altfel foarte respectabile. Ar ajunge ca, un grup din generația tânără să-și puie în praxă anume idei despre cari am auzit vorbindu-se când-va, să creieze un organ independent, iar publicul, primind acest organ cu însufletire și mai ales cu resplata cuvenită în formă de abonamente plătite regulat, să se grupeze în jurul lui și de-acolo să-și rostească opinia, să-și dicteze voința. Și s'ar putea întâmpla minunea, ca ideile sănătoase ale unui astfel de organ, prezentate într'o formă evident convingătoare și acceptabile pentru toți Români, să câștige majoritatea covârșitoare a publicului, și atunci persoanele politice de azi, dacă ar dori să mai rămâie în politică, nu ar avea decât să se conformeze voinței naționale: nu ar fi de lipsă atunci nici o împăcare între partide, pentru că partidele s'ar elimina pe nesimțite, și am avea aceea ce ne trebuie ca unora ce suntem puțini și slabi în mijlocul altor neamuri: un partid, partidul românesc în Bucovina, puternic, conștient de datoriile sale, dar și de soliditatea sa, fiind însuși poporul românesc din această țară, nu ca partidele de azi din cari unul, pentru a trăi, face pe față slujbă la boierul fără moșie Coco Wassilko, iar cel-alt... dacă s'ar pune cu tot dinadinsul să facă ispravă națională, încă n'ar reuși așa cum poate să reușească partidul unic.

Le-a părea multora această idee imposibilă, iluzorică, însă dacă ținta e greu de ajuns, oricine va recunoaște că, a porni mulțimea pe calea ce duce la țintă, e un pas înainte, cel dintâiu spre emanciparea ei din starea deplorabilă de azi. Pătrunzând în publicul larg ideia de a-și hotări singur soarta, care azi e în mâinile aceluia ce pot, la alegeri, cheltui sume mai mari sau cari au primit carte de recomandare dela guvern — nu vom mai fi ca o turmă fără cioban, ci o nație conștientă de sine și respectată de guvern și de alte neamuri.

Un memoriu în chestia școalelor românești.

(Memoriul Societății pentru cultura și literatura română).

În sesiunea dietală din Decembrie 1912 au înaintat mai mulți deputați români o interpelație către presidiul țării privitor la nedreptățile ce le îndură populația românească pe terenul școlar. Interpelația nu numai că a rămas fără răspuns, dar lucrurile pe terenul școlii primare nu s'au îndreptat câtuș de puțin, ci au rămas în aceeași stare de apăsare a populației românești din Bucovina. Ba acuma după aplicarea unei nouă norme la înșcolire, apare situația Românilor chiar și mai înăspriată. Am văzut cum la Mihalce, făcându-se înșcolirea pe baza recensământului „rectificat” bine înțeles în birourile căpitaniei, s'a redus numărul copiilor de naționalitate română dela 300 la abia 80. În Calinești-Ienachi și Calinești-Cuparencu, dacă se va aplica același mod de înșcolire, n'avem nici o nădejde de a căpăta școale publice românești pentru că și aici recensământul s'a rectificat în favorul Rutenilor.

„Societatea pentru cultura și literatura română în Cernăuți”, în fața situației din ce în ce mai rele a poporului român pe terenul școlar, s'a hotărât să înainteze guvernului țării un memoriu care conține plângerile Românilor pe terenul școlar. Memoriul acesta elaborat la însărcinarea Comitetului de secretarul societății se bazează pe date strict autentice și ușor controlabile și ne dă o icoană fidelă despre mizerabila stare în care ne aflăm pe terenul școlar și fu prezentat de o delegație în Dec. 1913 președintelui țării d-lui conte de Meran. Lăsăm să urmeze acest interesant memoriu care merită să fie cunoscut de toți Români și credem că și deputații noștri, luând la cunoștință lucrurile aceste își vor face și ei dătorința lor. — Iată textul memoriului:

„Domnule Președinte,

Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina în Cernăuți, care e chemată conform statutelor, ca să supravegheze și să promoveze interesele culturale ale Românilor din Bucovina, a observat de o serie de ani încoace, că interesele culturale ale Românilor sunt tratate vitreg din partea organelor statului, ba de multe-ori vătămate cu știință.

Se pare, că aceasta procedură e un sistem, care nu poate să dăinuiască mai departe, dacă e vorba, ca poporul român să nu-și piardă toată încrederea în obiectivitatea și iubirea de dreptate a organelor guvernului. Îndeosebi se observă aceasta ținută ostilă a organelor guvernului față de Români pe terenul școlar.

Cele mai juste cereri ale Românilor nu sunt considerate, peste cele mai îndreptățite plângeri se trece la ordinea zilei.

Dreptul natural al părinților, de a lăsa copiii să învețe în limba, care o doresc ei, se desființează prin o nouă metodă a organelor guvernamentale, punându-se în fața voinței părinților rezultatul recensământului „îndreptat“ în cele mai multe cazuri de înseși organele guvernului și înlocuind astfel voința părinților prin voința organelor guvernului. În cele mai multe cazuri însă se practică procedura cea mai ilegală: de a nu se da curs cererii nici într'un fel, nici într'altul, punându-ne în imposibilitate de a ne adresa și altor foruri.

Aceste inconveniente le vom ilustra prin mai multe cazuri concrete:

1) Școala românească din Ipotești, deși a împlinit termenul legal de 5 ani pentru sistemizare, nu este sistemizată nici până azi, cu toate că aceasta stare de lucruri e evident în dauna școlii și a învățământului.

2) La Danila, Calineștii lui Ienachi și Calineștii lui Cuparencu, deși edificiile școlare sunt gata de ani de zile, școlile nu se deschid, de oarece locuitorii cer școală românească, localurile stau deșarte și comunele sărace au cheltuit bani grei fără să aibă vre-un folos.

Interesant și instructiv e cazul Danila. Aici autoritățile școlare au încercat toate metodele posibile spre a afla starea adevărată a lucrurilor; statistica dela 1910 arată numai element românesc (numai 1 rutean), multe comisii cari au fost la fața locului și au interogată pe părinți au constatat că toți unanim cer numai școală românească, examene, cari s'au ținut cu copiii au arătat, că toți copiii obligați să cerceteze școala au răspuns în limba românească. Acelaș lucru e și în Calineștii lui Ienachi și Cuparencu cu mica deosebire, că aici recensământul dela 1910 a fost schimbat în prefectura din Suceava în defavorul Românilor.

Dacă e deci constatat, că toate cercetările ce s'au făcut (declarațiile protocolare ale părinților înaintea comisariatului dela prefectură, examenele făcute înaintea inspectorilor școlari) au dat câștig de cauză aspirațiunilor românești, că voința nestrămutată a locuitorilor, exprimată în nenumărate hotărâri ale consiliului comunal și petiții, memorii, telegrame și proteste, este, ca copiii să învețe în școală românește, ne întrebăm, de ce nu face autoritatea școlară, care trece peste dreptul părinților, peste legile fundamentale ale statului și inventează alte procedee, ca înscrierea în școală după

rezultatele recensământului, îndreptat în defavorul Românilor, un capăt acestor stări insuportabile dacă și metodele de asuprire inventate de ea, cari sunt contrare legilor, au ieșit în favorul Românilor?

3) În Gemine a existat o școală românească, care s'a prefăcut peste noapte în școală ruteană în baza unei hotărâri a comitetului comunal, care a fost aprobată fără întârziere de consiliul școlar de țară. — Câte hotărâri au făcut până acum comitetele comunale din Mihălcea, Danila, Calinești și din alte sate pentru școala românească? De ce nu se execută aceste hotărâri făcute de ani de zile? S'au n'au hotărârile acestor comitete aceeași valoare ca a comitetului din Gemene?

Cercetările, cari au început a se face în anul acesta în Gemine pentru stabilirea raporturilor de limbă la școala primară de acolo, **odată curat românească**, azi curat ruteană se fac sub presiunea **celui nemaiauzit terorism exercitat de comitetul comunal în frunte cu primarul și de învățătorul rutean**, care cu toate plângerile motivate ce s'au făcut în potriva lui rămâne și mai departe în Gemene spre a tulbura buna înțelegere dintre locuitori.

4) În Breaza s'a cerut de ani de zile o școală românească de minoritate, până azi însă nu știm ca să se fi făcut ceva în direcția aceasta, cu toate că numărul legal de copii pentru a cerceta aceasta școală este.

5) Școala românească din Milișăuți de sus deși hotărâtă de consiliul școlar al țării, până azi nu s'a activat.

Comuna Petriceanca n'are nici până azi școală, deși comisiunile, cari au fost la fața locului, au constatat, că părinții copiilor cer cu toții numai școală românească.

Societatea jos iscălită ar putea înmulți numărul cazurilor de felul acesta, dar voiește să cerceteze numai cel mai caracteristic:

7) cazul Mihălcei.

După lupte și sbuciumări de-aproape un deceniu, după zeci de hotărâri unanime ale consiliului comunal, după atâtea și atâtea comisuni, cercetări și examene, cari toate au reușit pe deplin, arătând că în Mihălcea există numai Români și e necesitate numai de școală românească, Românii din Mihălcea capătă prin ordinul consiliului școlar districtual, ca în batjocură două clase atașate la o școală ruteană de patru clase.

Și aceasta pe baza recensământului din anul 1910, care nu arată starea adevărată.

Societatea protestează cu toată puterea contra ilegalității, ce s'a comis prin ordinul consiliului școlar districtual din 25 August 1913 Nr. 9910 cătră conducerea școlară din Mihalcea, în care se spune textual:

„Die Schulleitung erhält sohin den Auftrag die Einschreibung der Kinder gemäß § 33—52 Schul- und Unterrichtsordnung an der Hand des Volkszählungsoperates vorzunehmen“.

„An der Hand des Volkszählungsoperates“ este o monstruoziitate pe terenul școlar. Normele pentru înscrierea în școlile mixte sunt fixate în ordinele consiliului școlar din 4 Aprilie 1898 Nr. 752 și din 26 Faur 1903 Nr. 10338 ex 1902, în care nu este vorbă de rezultatele recensământului ca normă la înscrierea în școlile primare.

Societatea noastră protestează contra nesocotirii dispozițiilor legale existente privitoare la înscrierea elevilor în școlile publice și întroducerea unor norme nouă cu totul ilegale, a căror explicare o aflăm numai în împrejurarea, că aceasia nouă normă e în cazul acesta în defavorul Românilor, că așa numitul recensământ a fost „îndreptat“ de organele guvernului în defavorul Românilor, în-deosebi în comunele mixte, fapt pentru care se pot aduce dovezi depline.

Dispoziția aceasta s'a luat, zice ordinul consiliului școlar, la dorința comitetului țării. Noi protestăm în contra amestecului absolut ilegal al Comitetului țării, în ce privește înscrierea elevilor în școlile publice, chestiune reglementată de legile școlare, în vi-goare, cari nu prevăd nici un amestec al Comitetului țării.

Dealtmintrelea căpitanul țării a negat în mod categoric, că comitetul țării ar fi luat un astfel de concluz sau ar fi exprimat o astfel de dorință. Cum poate deci dară consiliul școlar districtual să afirme o astfel de inexactitate?

Societatea noastră stăruie mai departe, ca hotărâtor pentru înscrierea elevilor în școlile mixte să fie voința părinților, deoarece numai părinții au dreptul natural și inalienabil de a hotărî modul și felul creșterii copiilor lor.

Nu se poate admite ca „corectările“ făcute de vre-un anonim în vre-o prefectură oarecare să se puie ca bază pentru înscrierea copiilor în școală — vezi cazul recensământului din Mihalcea — care a fost „amtlich richtiggestellt“ nu se știe de cine, punându-se

pur și simplu peste însemnarea originală „romänisch“ stampala de cauciuc „ruthenisch“; și astfel s'a întâmplat minunea, că marea majoritate a Românilor constatați în Mihalcea, după cum dovedește actul original, păstrat la primăria de acolo (391 familii românești, a fost prefăcută într'o minoritate, care în mare parte nu locuiesc în centrul Mihalcei, ci în atinențele îndepărtate și la care (să fie întâmplare, sau tendință) nu se prea află copii de școală.

În cazul Mihalcea, cere Societatea noastră, ca conform ord. Minist. de culte și instr. și conf. hotărârii consiliului școlar din 22 Iulie 1913, Nr. 11362 școala din Mihalcea să se sistemizeze. „den „tatsächlichen Verhältnissen entsprechend“ numai cu limba de instrucție română așa cum reese aceasta din procesele verbale, pe cari le-a redactat consiliul școlar districtual din Cernăuți, în toamna anului 1912, — când nici un singur părinte din sutele, ce-au fost citați, n'a cerut limba de instrucție ruteană și cum reese din rezultatul comisiei de examen, care a inspecționat școala particulară română din Mihalcea în vara anului 1913.

Dacă deci nici un singur părinte n'a cerut limba de instrucție ruteană, dacă de doi ani de zile școala ruteană de 6 clase din Mihalcea stă deșartă neavând nici un singur copil, dacă toți copiii din școala particulară au dovedit, că cunosc îndeajuns limba română ca să urmeze instrucția în aceasta limbă, pe ce bază legală hotărăște consiliul școlar districtual sistemizarea unei școli de patru clase cu limba de instrucție ruteană? pentru cine? După cum dovedește chiar starea actuală, cele patru clase rutene nu sunt frecventate de nici un singur elev. De fapt cele patru clase rutene sunt al treilea an deșarte, iară școala particulară română e frecventată de 237 elevi. Pentru cari servicii primesc învățătorii claselor rutene plată, deoarece nu predau învățământ de trei ani?

Societatea noastră roagă insistent, ca D-Voastră d-le președinte, să dispuneți, ca chestiunea Mihalcea, care se trăgănează de 15 ani, să capete soluțiunea cerută de toți locuitorii de acolo, și ca celelalte afaceri școlare amintite în acest memoriu, care așteaptă o soluțiune de ani de zile, să fie rezolvite și să se puie sfârșit stărilor de azi, cari sunt insuportabile și ilegale și vatămă interesele culturale ale Românilor“.

* * *

Aflăm, că de la Ministeriul Cultelor și al Instrucțiunii publice din Viena a venit un emis, privitor la dreptul părinților de a hotări în care limbă au să urmeze copiii învățământul primar. Cu

emisul acesta se va înlătura acel ucaz al unui prezident al țării, care dedea învățătorilor dreptul de a hotărî în ce limbă au copiii să-și facă școala primară și deschidea drum larg ilegalităților ce se făceau pe urma acestui ucaz. Românii, în decurs de mai bine de 10 ani, au îndurat nedreptăți mari, siliți fiind, ca copiii lor să umble la școalele rutene, care resăriau pretutindeni ca ciupercile și erau împănate cu învățători ucraini, aduși cu droaia din întinsa Galiție. În decurs de abia câțiva ani au fost aduși peste 165 de învățători ucraini din Galiția cu familiile lor și puși în spinarea țării ca să-i hrănească și poporul fu silit să li asculte învățăturile și să se supuie poruncilor acestor venetici hămesii de foame.

În consecința emisului amintit toate cererile induse în memoriul societății pentru cultura și literatura română s'ar rezolvi cu ușurință și multe din nedreptățile îndurate de Români pe terenul școlar de atâta timp s'ar șterge. Deocamdată însă, până nu vom cunoaște textul emisului venit de la Ministeriu, nu ne facem prea mari iluzii.

În orice caz însă nădăjduim, că prezidentul țării d. conte de Meran, în cunoscuta-i obiectivitate, va cerceta memoriul societății și va căuta să repareze daunele Românilor pe terenul școlar cauzate de predecesorii săi.

Spenul a interpelat . . . a doua oară!

Renegatul Spenul, deputat ucrain în parlamentul din Viena din mila comisarilor electorali, vra să-și arete cuminenția interpelând acum a doua oară. Pecând anul trecut interpeleția îi fu dictată în cea mai mare parte de șeful său Coco, de astădată Spenul o nimereste și mai rău, căci în loc să-și desvolte interpeleția, dupăcum îl îngăduie mintea, el traduce de-adreptul două articole injurioase din „Narodnei Holos“ îndreptate contra parohului din Gemene Policarp Popescul și contra cooperaturului din Hliboca păr. Reguș și le prezintă ca interpeleții. Isvorul articolelor e lesne de găcit, căci cel din Gemene poartă ca iscălitură inițialele: „D. A.“ ceea ce însumă Dmetro Antoniuk și cel din Hliboca e iscălit „Sătean din Hliboca“, care nu e altul decât un învățător ucrain și uniat pripășit din Galiția. Articolele nu ar merita o deosebită atenție, pentrucă sunt la fel cu toate scrisesele îndreptate contra Românilor în cari minciuna și batjocura înlocuesc argumentele, dar odată ce un deputat din parlament — fie el și un Spenul — își pune iscălitura supt ele prezentându-le drept date autentice, le vom analiza puțin.

Mai întâiu ce privește cazul părintelui Popescul din Gemene. „Narodnei Holos“ a publicat în numărul 40 al anului 1913 un articol supt titlul: „Intoleranță popească șovinistă“ în care se face un denunț ordinar contra parohului Popescul pe motiv că acesta și-ar fi neglijat serviciul într'o zi patriotică (4 Octombrie). Învățătorul Antoniuk sosind adevărat în ziua amintită cu tineretul școlar la biserică a aflat biserica închisă. Tot atunci au sosit și primariul cu secretariul comunal la biserică — după o înțelegere prealabilă cu învățătorul — și au constatat și dânșii că biserica e închisă. Trimit mai întâiu pe un elev la preot și năvălesc în fine și singuri, învățătorul Antoniuk cu primariul Șpaniuk și secretariul Strișca, la locuința preotului pentru a-i cere socoteală de ce biserica e închisă. Acesta li răspunde, că și-a isprăvit funcția la biserică, că nu putea să aștepte până îi va plăcea și învățătorului de la școala ruteană să vie la biserică cu copiii săi. După această întâmplare agitatorul politic și intrigantul Antoniuk trimite la gazetă articolul numit în care se afirmă, că părintele Popescul anume a făcut serviciul divin în ziua aceasta mai de vreme, ca să nu poată participa tineretul școlar de la școala ruteană. Că preotul a voit să demonstreze, că biserica e numai pentru Români și că a căutat să jignească populația rutenească pentru a arăta, că ei n'au drept la biserică aceasta și că a vrut și pe conducătorul școlii ucraine să-l înjosească și câte alte iscodiri răutăcioase. Fapt e însă că părintelui Popescul nici prin gând nu i-a trecut să facă cu serviciul divin cuiva în ciudă, ci d-sa l-a săvârșit ca totdeauna în toată regula fără orice gând ascuns sau vre-o intenție dușmănoasă față de credincioșii ruteni. E de-adeptul copilăros a afirma așa ceva pentru cine-l cunoaște pe părintele Popescul și pentru cine știe cât de corect se poartă d-sa cu poporul. Dar că învățătorul Antoniuk e un intrigant și un denunțant răutăcios, care caută să facă harță națională chiar în fața altariului, asta se deslușește foarte lămurit. Și incidentul din 4 Octombrie cu venirea lui la biserică când aceasta era închisă, el chiar l-a pus la cale cu slugile sale credincioase, cu primariul neștiutor de carte și cu secretariul. El demult căuta să-i afle parohului nod în papură, dar fiindcă acesta își împlinește serviciul în mod corect, nu a putut da de o greșală a preotului; acum cu comedia inscenată în ziua amintită a crezut că-i va da de hac. Antoniuk chiar a pândit momentul când se va isprăvi serviciul divin la biserică și a zis: „Preotul sau va face slujba încă odată pentru mine și școala mea și atunci am să arăt satului, că el a făcut-o la porunca mea, sau de nu, atunci l-oiu

potcovi eu cu denunțul meu". Și cu intrigile aceste ale unui descrierat agitator politic se identifică un deputat în parlament.

Privitor la interpeleția deputatului Spenul cu chestia Hlibocii trebuie să constatăm, că d. Spenul chiar în întâia propoziție susține o minciună. D-sa zice: Că scrisoarea publicată în gazeta „Narodnei Holos“ în Nr. 40 (care-o prezintă ca interpeleție), e „iscălită de săteni ortodocși ruteni din Hliboca“ pecând la finea articolului e pus ca iscălitură numai „Sătean din Hliboca“. De unde reiese, că iscălitorul e „ortodox“? și de unde a scos interpelantul un plural? Aceasta numai d. Spenul o înțelege! De altfel trebuie să subliniem următoarele din interpeleția mintosului Spenul: întâiu că „comuna noastră se necinstește cu țigătime“ cum afirmă d. Spenul, care vra să zică: dacă locuitorii români din Hliboca de cari, după statistica oficioasă care nu ni este priincioasă, există 600 de suflete și dacă acești locuitori pretind și ei să-și ducă viața lor națională, să aibă școală românească și să audă și în biserică din când în când câte o vorbă românească, atunci agitatorii ucraini-galițieni se năpustesc asupra aceluia preot, care face pe voia unei însemnate fracțiuni din populație zicând că el: „necinstește comuna cu țigătime“. Și mai departe: „În timpul din urmă a mers romanizatorul nostru (adecă păr. Reguș) așa de departe, că a început a liturgisi în biserică românește. În biserică noastră până acuma nici un preot n'a cutezat a liturgisi românește“. Și așa mai departe urmează deputatul Spenul pe urmele unei minciunoase gazete ca „Narodnei Holos“, ajungând chiar la amenințări față de cooperatorul Reguș și față de cantorul cari cutează să facă să se audă pentru parofienii români și câte ceva românește în biserică din Hliboca. Și păr. Reguș „cutează“ — aceasta trebuie să o știe și d. Spenul — a liturgisi în mică parte și românește având încuviințarea pentru aceasta de la consistor. Înainte de doi ani au înaintat adecă peste 200 de parofieni din Hliboca o cerere către prea venerabilul consistor motivându-și dreptul la liturgia pe limba lor. Și aceasta li s'a încuviințat cu toate intrigile învățătorilor uniști, cari își vără nasul și în afacerile bisericii ortodoxe și cari au căutat să zădărnicească încuviințarea aceasta prin arătări minciunoase și intrigi contra cooperatoriului.

Aceasta e a doua interpeleție și a doua blamă și mai zdravă ca cea din anul trecut a deputatului Spenul. Dă-i înainte domnule Spenul, ca să-ți areți toată cumiștenia!

Ceva despre departamentul II.

La guvernul țării există un vestit departament, acel de al II-lea. Cine nu știe de departamentul acesta, în special din funcționari, ale căror acte trebuie să treacă prin acest departament! Câți slujbași își așteaptă cu anii urcarea salarelor, trăiesc în mizerie cu femeea și copiii și încap pe mâna cămătarilor pentru că un domn — consilier guvernial — nu-și caută de datorință și rezolvirea actelor, ci grijește mai curând să nu i-se uște gătița și-și încearcă prea mult norocul în jocul de cărți. Acest domn afară de birou e foarte activ, în încăperile biroului îl cuprinde însă o moleșală — se vede că nu-i priește aerul de aici — și ni-l și doboară, căci numai ce se pune pe scaun să scrie, pe loc i-se împăinjenesc ochii și în loc de a scrie trage la aghioase cu ciasurile, așa că teancurile de acte i-se îngrămădesc de nu le mai știe începutul și nici sfârșitul. Și pare că-i e făcut acestui domn să nu iasă nici când din „restanță“ cu tot ajutorul ce-l capătă adese dela colegi de ai săi, uneori din milă, alte dăți la poruncă mai înaltă, cari fac rost actelor îngrămădite cu lunile și chiar cu anii. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Din nefericire și cărțile didactice, care se pregătesc spre tipărire trebuie să treacă prin mâna d-lui consilier guvernial de la departamentul II. Vai de sermaneale cărți! Ele sunt condamnate să îngălbenească în departamentul acesta. Să nu credeți că-i glumă. Cărțile de matematică ale d-lui Cosovici stau aici de vre-o 10 ani, istoria d-lui Emilian Popescul mai bine de doi ani, istoria naturală pentru școale secundare a d-lui Tomoiagă stă deasemenea peste doi ani și așa mai departe. Și apoi să te mai miri de lipsa de cărți didactice pentru școalele secundare, dacă manuscriptele celor câțiva profesori, cari s'au apucat să scoată vre-o carte trebuie să steie așa de lung la departamentul II al guvernului țării. Oare nu s'ar gândi guvernul la înlocuirea acestui funcționar, care ca atare a lucrat așa de puțin și a ajuns la rang așa de înalt? Ar fi o fericire atât pentru birou că scapă de acest om, cât și pentru dânsul singur, că s'ar desface de o slujbă, care nici odată nu i-a fost dragă. Ar putea nestingherit să se dedeie pasiunilor sale cât îi va dărui Dumnezeu viață.

■ ■

Documente.

Carte Domnească din 1717.*)

Io Mihai Răcoviță Voevoda boje milostiu gospodar zemli Moldavscoi scriem Domnie mea la tîni Vasilie Cracalie, îți facem știre pentru o gălceavă și pără ce-ai avut tu pentru o moșie cu Ghiorghită Brah și cu Toader Dămiiian și ai avut carte de zi ca să te afli la Iași și Toader Dămiiian și Ghiorghită Brah au viniș aicia, șau șezut peste zi șapte zile și te-au așteptat și tu n'ai venit. De care lucru au fost să ți să trimittă ot Domnie sol să te aducă și neavând acest părăș atât de chieluială până te-or aduce șam dat această carte a Domniei mele de zi. De astăzi Iunii 7 zile pîn în 20 de zile aluși Iulii de nuși fi aicia, vei fi rămas din toată lege țării și păgubaș de moșie, întralt chip nu va fi Aceasta scriem.

U Ias let 7225 (=1717) Iuni 7.

L. S. (pecetea domnească).

Vasili Boliac, uci.

Redacționale.

După un timp îndelungat, „Gazeta Mazililor și Rezeșilor“ apare iarăș. Cerem scuzele cuvenite cititorilor noștri rugându-i să ieie la cunoștință, că nu numai greva tipografilor ne-a împiedicat să apărem regulat, ci și lipsa de fonduri, care ne-ar fi dat șibilitatea să tipărim gazeta la alte tipografii unde greva a ținut mai scurt timp. Rugăm deci insistent pe abonații noștri să nu uite de plata abonamentului. Noi nu întrebuițăm nici un ban pentru răsplata muncii noastre și nici pentru conducerea administrației. Toate șumele incassate se folosesc numai pentru plata tiparului și a expediției. Și totuși ele nu ajung pentrucă foarte mulți sunt în restanță cu șolvirea abonamentului. În acest fel bine înțeles nu am putea continua, căci având răspunderea pentru cheltuielile tiparului nu ne putem expune să jertfim din șărăcia noastră șumele necesare. Deci rugăm pe onor. cititori să considere mementul acesta și să-și facă datoria pentruca și noi să fim în stare a le da fără întrerumperi și trăgănări un jurnal cu adevărat independent, cinștit și folositor.

*) Din hărțile răposatului Leon cav. de Samson.

Știri mărunte.

Cazuri de moarte. În 19 Decembrie 1913 a încetat din viață în Cernăuți Atanasie Turețchi, controlor î. r. al căilor ferate române în vârstă de peste 70 de ani. Reposatul era un bărbat cinstit, de o energie rară și cu o inimă caldă de român bun și în toate sincer. Era mare iubitor al scrierilor românești, care totdeauna le ținea la îndemână și într'o pedantă ordine. Îndesebi îl adora mult pe Eminescu, pe care l-a cunoscut și prețuit ca contimporan. Fie-i țărâna ușoară!

În 28 Decembrie 1913 a trecut la cele eterne doamna M. Claudia Buliga, soția directorului Școlii Normale din Cernăuți (secția românească) și fu înmormântată cu mare pompă în 30 Decembrie.

În 16 Februarie a reposat d-ra Aurora Filievici, învățătoare la azilul de copii al „Soc. Doamnelor Române în Cernăuți“, unde a dezvoltat o activitate rodnică prin vre-o zece ani, sădind în inimile plăpânde ale copiilor încredințați creșterii ei, sentimente nobile și mai ales dragoste de limba românească, ferindu-i astfel de înstrăinare.

Avansări. Dr. Grigorie Hostiuc, fiul protopresviterului din Roșă, consilier superior la Direcția de finanțe în Viena, fu avansat la rangul de consilier de secție în ministeriul de finanțe. — D. Dr. Vasile Bodnarescul, adiunct de concept la procuratura de finanțe în Cernăuți, fu numit secretar. — Directorul gimnaziului din Câmpulung d. Dr. Daniil Verenca fu avansat în rangul al VI-lea și conducătorul paralelelor române de la gimnaziul din Rădăuț d. L. Bodnarescul fu avansat în rangul al VII-lea.

Distincții. D. George Jancovschi, fost inspector districtual în Cernăuți, fu distins cu prilejul pensionării sale acordându-i-se titlul de consilier imperial.

Cununii. D. Grigorie de Popescul, învățător în Mahala, și-a serbat cununia cu d-ra Elena Zazonti, fiica superiorului de la școala primară din Corovia d. Atanasie Zazonti în 12 Februarie a. c. — În aceeași zi s'a cununat și d. Ioan Tușinschi, învățător în Mahala, cu d-ra Mihalescul din Cernăuți.

Serata dansantă, aranjată de „Societatea Mazililor și Rezeșilor bucovineni“ în Cernăuți în ziua de 22 Februarie 1914 a reușit foarte bine. Dansurile au durat cu o vie animație până cătră șese ceasuri dimineața. Corul studenților universitari, care supt conducerea d-lui Dr. Ilarion Verenca a cântat 2 cântece înainte de începerea dansului, s'a achitat foarte frumos de rolul său. Vom reveni mai pe larg în numărul viitor.

O numire binemeritată. Discuția vehementă și prea puțin deamănă ce s'a deslănțuit în jurul candidaturilor la postul vacant de egumen al Sucevii, a avut efectul, că nici unul din cei pe care ar fi doriți politicianii să fie numit, nu fu luat în samă. Astfel un bărbat pe care jurnalele de partid nu l-au recomandat și la care mulți nici nu s'au gândit fu distins să ocupe postul de egumen la Suceava. O soluție mai nimerită nici că se putea face. Căci părintele Ioan Ștefaniuc, paroh în comuna Calineștii lui Cuparencu, dacă a trăit retras și în liniște n'a ramas pentru aceasta inactiv. Părintele Ștefaniuc e unul dintre acei preoți meritoși, care știu să desvolte o activitate rodnică fără să aștepte lauda cuiva. Pe lângă activitatea sa de păstor sufletesc, care merită toată recunoștința, a știut părintele Ștefaniuc să desvolte și o frumoasă activitate națională, înjghebând acum mai bine un an o școală particulară românească în satul său și contribuind în bună parte singur la susținerea și promovarea acesteia. Așa un preot e într'adevăr vrednic în toată puterea cuvântului de locul ce e chemat să-l ocupe la Suceava.

O fundațiune pentru elevii „Școalei Normale“. Mihai Ilica, învățator în Broscăuții-noi, s'a stins din viață în 30 Ianuarie 1914, după ce înzădar și-a căutat alinarea și vindecarea crâncenii sale boale de piept în țară și aiurea. Era încă tânăr, avea ceva peste 30 de ani și neavând rude de aproape lăsă testament, la sfatul parohului de acolo a d-lui Dimitrie Popovici, ca toată averea sa mobilă și imobilă să treacă în samă „Societății pentru cultura și literatura română în Cernăuți“ cu menirea de a se crea din venitul capitalului, care se va urca de la 8 până la 10 mii de coroane burse pentru elevii „Școalei Normale“. Gestul acesta nobil al răposatului arată bunătatea inimii sale și dragostea pentru starea care și-o alesese și naționalismul său a ținut să-l arete printr'o faptă care-i va eterniza numele. Că îl numim pe părintele Popovici ca îndemnător și sfătuitoar al răposatului, aceasta nu micșorează cu nimica darul acestuia, pentrucă dânsul, fiind în prietenit cu parohul, i-a cerut chiar singur sfatul cu privire la averea sa, care voia să o lase pentru scopuri cultural-naționale.

După fundațiunea răposatului învățator superior Leuciuc, va fi fundațiunea Mihai Ilica a doua făcută de un învățator pentru scopuri culturale.

„Clubul român“ din Suceava. Comitetul ales în adunarea generală ordinară din 19 Dec. 1913, s'a constituit în următorul mod: Preș. d. Dr. Iancu cav. de Cuparencu, vicepreș. d. George Iacubovici de Boldișor, secretar d. prof. Simion Ivanovici, casier d.

Pintea Nimigean, bibliotecar d. Mihai Gușuleac, membru fără funcție d. învă. Al. Alpreutesei; substituți dnii Constantin Pițul, Grigorie Sotnițchi și Ilie de Tudan.

Societatea doamnelor române din Panca și-a ales în ședința din 23 Decembrie 1913 următorul comitet: Președintă Elena de Vasilco, proprietară mare; vicepreședintă Maria de Zota, proprietară mare; casieră Ruxandra de Vasilco, proprietară mare; secretară Aurelia Palievici, soția parohului; controloră și bibliotecară Veronica Bancescu, învățătoare.

Comitetul societății „Lumina“ s'a constituit dupăcum urmează: Președintă d. Dr. Ioan Pașcan, preot în Cernăuți; vicepreședinte I.: d. George Hreniuc, învă. în Cernăuți; vice-pres. II.: d. Nico Hotopilă, cantor în Corcești; secretar: d. Mihaiu Ciopciu, cantor în Ropcea; cassar: d. Mihaiu Beuca-Costineanu, cantor în Cernăuți; bibliotecar: Ieremie Buzdugan, cantor în Corovia; controlor: d. Mihaiu Cucerca, cantor în Bahrinești; econom: d. George Ungurean, cantor în Cupca.

Contra fumatului. La Chicago s'a deschis de curând o clinică pentru vindecarea obiceiului de a fuma. Directorul ei este doctorul D. H. Kress, secretar al „Ligei contra fumatului“ (Anti-Cigaret League) din acel oraș. Metoda de cură este foarte simplă. „Pacientul“ își clătește gura cu o soluție de nitrat de argint; apoi i se oferă a țigară aprinsă. Combinația chimică a nitratului de argint cu nicotina dă loc la formarea unui produs de un gust foarte neplăcut. Cine l-a încercat odată prinde o vie aversiune contra fumatului. Această proprietate a nitratului de argint era cunoscută de câțiva ani, dar nimeni nu i-a dat atenție la început. Doctorul Kress fu acela care s'a gândit s'o utilizeze în mod practic pentru „extirparea“ obiceiului de a fuma. Pentru fumătorii înveterați tratamentul cu nitratul de argint este complectat cu o cură dietetică. Doctorul Kress a observat că aceia cari au obiceiul să fumeze, sunt, în majoritatea cazurilor, mari consumatori de ceai, cafea, carne și mâncări pipărate. Limitând dieta la lapte, la cereale fierte și la fructe, nevoia de a fuma se atenuază în mod simțitor. Grație curei Kress, mulți fumători inveterați au reușit să scape de viciul acesta.